

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

VERBRUIKERSTUDIES

NOVEMBER 2008

MEMORANDUM

PUNTE: 200

Hierdie memorandum bestaan uit 12 bladsye.

ANTWOORDBLAD

EKSAMENNOMMER:														
SENTRUM NOMMER:														

VRAAG 1.1					
1.1	A	B	C	D	(2)
1.2	A	B	C	D	(2)
1.3	A	B	C	D	(2)
1.4	A	B	C	D	(2)
1.5	A	B	C	D	(2)
1.6	A	B	C	D	(2)
1.7	A	B	C	D	2)
1.8	A	B	C	D	(2)
1.9	A	B	C	D	(2)
1.10	A	B	C	D	(2)
1.11	A	B	C	D	(2)
1.12	A	B	C	D	(2)
Marks					(24)

VRAAG 1.2							
1.2.1	A	B	C	D	E	F	G
1.2.2	A	B	C	D	E	F	G
1.2.3	A	B	C	D	E	F	G
1.2.4	A	B	C	D	E	F	G
Marks (4 x 2)							(8)

VRAAG 1.3							
1.3.1	A	B	C	D	E	F	G
1.3.2	A	B	C	D	E	F	G
1.3.3	A	B	C	D	E	F	G
1.3.4	A	B	C	D	E	F	G
(4 x 2)							(8)

TOTAAL AFDELING A: 40

AFDELING B: VOEDSEL EN VOEDING**VRAAG 2****2.1 Vergelyk eetsteurnisse: Bulimie en anoreksie**

BULIMIE		ANOREKSIE	
1.	Braak deur vinger in keel te steek✓	1.	Uithongering✓
2.	Gebruik purgeermiddels na ooreet✓	2.	Lae kalorie-inname met 'n groot belangstelling in voedsel✓
3.	Obsessie met massa/gewig (wil maer, mooi, fisies perfek word)✓	3.	Vrees vir vetsug✓
4.	Min beheer oor eetgewoontes drang om baie te eet ("binge")✓	4.	Ontken eetprobleme✓
5.	'n Lae selfbeeld✓	5.	Verwonge beeld van liggaam (voel vet, dog ondergewig)✓
		ENIGE 3 (3 x 2) (6)	

Kennis LU 2.1**2.2.1 Verduidelik wat diabetes is**

'n Oormaat glukose of suiker in die bloed ✓ veroorsaak word deur 'n tekort aan die hormoon insulien✓, wat glukose uit die bloed na die selle onttrek.✓ (3)

Kennis LU 2.1**2.2.2 Eetgewoontes van 'n diabetes-lyer**

- Eet voedsel met min vet en cholesterol✓
 - Gebruik sout spaarsamig✓
 - Matige gebruik van suiker ✓
 - Eet baie veselryke voedsel soos vrugte en groente✓
 - Doen gereeld oefening✓
 - Drink baie water✓
- (6)

Begrip LU 2.1**2.3 Voedselsoorte wat help om anemie te voorkom**

- Voedsel ryk aan yster✓
 - Orgaanvleis (Lewer, hart en niertjies)✓
 - Voedsel ryk aan vitamien B ✓
 - Groen blaargroentes
- (ENIGE 3) (3)

Kennis LU 2.1

2.4.1 Voorbeelde van geneties gemanipuleerde gewasse

- Stapelvoedsels ✓
- Bv aartappels, ✓ rys, mielies en sojabone

(ENIGE 2 voorbeelde) (2)

Kennis LU 2.7**2.4.2 Hoe verbouers, voedselvervaardigers en verbruikers kan baat by geneties gemanipuleerde voedsel**

- **Verbouers**

- GM gewasse verminder die gebruik van landbou chemikalieë ✓
- Groter omset verseker groter wins ✓
- GM gewasse het 'n groter weerstand teen insekdoders, dus groter opbrengs
- GM gewasse het 'n spesifieke toleransie teen weersomstandighede – kan dus in enige streek verbou word

(ENIGE 2)

Voedselvervaardigers –

- GM produkte het 'n langer raklewe ✓
- GM produkte het beter eienskappe vir prossessering en vervaardiging
- Laer pryse ondersteun verbruiker

(ENIGE 2)

Verbruikers –

- Meer goedkoop produkte beskikbaar ✓
- Beter teksture en geure ✓
- Verhoogde voedingkundige en gesondheidsvoordele
- Lae pryse – dus besparing

(ENIGE 2) (6)

Begrip LU 2.7**2.5 Riglyne vir die behoud van 'n gebalanseerde dieet terwyl laktose intoleransie beheer word**

- Handhaaf 'n gebalanseerde dieet deur kalsiumryke voedsel in te neem ✓ bv groen groente, vis met sagte eetbare bene. ✓
- Vermyn suiwelprodukte geheel en al om die intoleransie te beheer ✓ - gebruik sojamelk, klappermelk, rysmelk om die dieet aan te vul ✓
- Gebruik laktase tablette ✓ om die laktase aan te vul wanneer suiwelprodukte ingeneem word. (3 x 2) (6)

Begrip LU 2.1**2.6 Hoe die voorkoming en beheer van die MIV/Vigs pandemie 'n negatiewe impak op die Suid-Afrikaanse ekonomie kan verhoed**

- Minder huishoudings word geaffekteer – minder mediese uitgawes ✓
- Minder persone verloor hul werk as VIGS goed beheer word. ✓
- Meer huishoudings het 'n vaste inkomste ✓ want die broodwinner is gesond. ✓

- Enige geskikte antwoord wat betrekking het op die voorkoming – 3 punte en beheer 3 punte
- Gevolgtrekking: MIV/Vigs het 'n noemenswaardige impak op die nasionale inkomste want dit dreineer die regering se fondse ✓ omdat die regering gratis medikasie en voedselaanvullings (kospakkies en gefortifiseerde melk vir kinders) voorsien, en ook toelae voorsien aan behoeftiges om voedsame voedsel te koop. ✓ (8)

Evaluering LU 2.1**TOTAAL AFDELING B: 40****AFDELING C: KLEDING****VRAAG 3****3.1 Simboliese betekenis van kleding****3.1.1 Beroep**

- Die aard van die beroep bepaal die keuse van die klere. ✓
- Mense wat hande-arbeid verrig dra uniforms, oorpakke of verskillende kombinasies van ou klere by die werk. ✓
- Vir kantoorwerkers is 'n goedversorgde voorkoms 'n belangrike oorweging by die keuse van klere, terwyl mense wat hande-arbeid verrig eerder klere kies wat veilig en funksioneel is. ✓ (3)

3.1.2 Status

- Dit is 'n sosiale rol wat geïdentifiseer word deur kleding. ✓
- Welgesteldes kan ontwerpersklere bekostig. ✓
- Individue wat leiding neem bv staatsmanne en leiers in die samelewing dra klere wat by hulle status pas. ✓ (3)

3.1.3 Uniforms

- Uniforms verpersoonlik die gedragsnorme waarvoor die draer aanspreeklik is. ✓
- Die funksie van sommige uniforms is om die draer daarvan aan die kliënte bekend te stel. ✓
- Gee 'n aanduiding van die draer se bevoegdhede. ✓
- Uniforms wat deur geestelikes gedra word, verteenwoordig morele waardes en vertroue.
- Word gedra om uitgeken te word, bv dra die firma se logo. (3)

(ENIGE 3)

Begrip LU 2.3

3.2 Waarom modieuse, jong volwassenes verkies om klere en bykomstighede met handelsname te koop

- Dui finansiële sukses en status onder die jeug aan✓ omdat 'n nuwe groep ontstaan bv Adidas✓
- Gee die gevoel dat hy/sy behoort asook lojaliteit aan die handelsnaam✓ bv sportklere dui sosiale groepe aan (Adidas, Puma, Nike)✓ want niemand wil uit die mode wees nie.✓
- Word geassosieer met goeie kwaliteit, egtheid, individualiteit en waardes.✓

(6)

Toepassing LU 2.4

3.3 Riglyne vir die aankoop van nuwe klere en bykomstighede vir die werksomgewing

- Maak 'n inventaris van alles wat op hande is en bepaal watter klere benodig✓ word en koop daarvolgens.✓
- Die bykomstighede moet pas by dit wat jy alreeds het.✓
- Vermy modegrille en bykomstighede wat gou uit die mode gaan.✓ Kies meer konserwatiewe, stylvolle uitrustings en bykomstighede.✓
- Kies tekstielstowwe met klein patrone wat beter meng-en-pas.✓
- Om bedrukte-, geruite- en gestreepte tekstiele te pas gebruik klein patrone wat dieselfde kleur het.✓
- Oorweeg 'n verskeidenheid in die meng-en-pas keuse.
- Koop items en bykomstighede wat jou persoonlike styl reflekteer, maar steeds by die werksomgewing pas.✓

(ENIGE 9) (9)

Begrip en Toepassing LU 2.3

3.4 Klee met sorg vir 'n onderhoud

- Pas aan om by werksomgewing te pas.✓ Dra geskikte klere vir die werk✓ want dit sal 'n professionele beeld skep.✓
- Dra klere wat positiewe eerste indrukke sal skep✓ want dit sal die draer se goeie eienskappe uitbeeld.✓
- Trek netjies en konserwatief aan want dit sal aandui dat jy ernstig is oor die werk.✓ kies kleurkombinasies met sorg.✓
- Moenie slordig aantrek nie want dit dui op traak-my-nie-agtigheid.✓ Jy word beoordeel op die eerste indrukke.✓
- Gee aandag aan persoonlike versorging.✓ Dit weerspieël 'n netjiese, geordende individu.✓

(ENIGE 8) (8)

Begrip LU 2.3

3.5 Die impak van die produksie van katoen en wol op die Suid-Afrikaanse omgewing

- Die verbouing van natuurlike vesels soos bv katoen vereis die gebruik van insekdoders wat besoedeling veroorsaak.✓
- Besproeiing, die gebruik van kunsmis, insekdoders, bleikmiddels en kleurstowwe (tydens vervaardiging) – gebruik baie water en veroorsaak ook besoedeling.✓
- Baie landbougrond word vir die verbouing van katoen gebruik dus is daar minder grond vir voedselverbouing beskikbaar. Dit het 'n impak op voedselsekuriteit.✓
- Die produksie en beheer van wol kwaliteit vereis die gebruik van bio-afbreekbare chemikalieë en verminder dus afsaksels (water vir die was van wol)✓
- Wanneer wol kledingstowwe verrot,✓ word gasse vrygestel wat bydra tot klimaatsverandering.✓

Gevolgtrekking: Natuurlike vesels dra by tot besoedeling omdat insekdoders, kunsmis✓ en gasse wat vrygestel word die omgewing kan benadeel.✓

(8)

Evaluering LU 2.7**TOTAAL AFDELING C: 40****AFDELING D: BEHUISING EN MEUBILERING****VRAAG 4****4.1 Implikasies van die huur van 'n huis**

- Goedkoper✓
- Geen belegging✓
- Gee nie 'n gevoel van sekuriteit en onafhanklikheid nie✓
- Minder onderhoud van eiendom✓
- Kan nie veranderinge aan die struktuur aanbring sonder toestemming van die eienaar nie✓
- Besparingselement want belasting word nie betaal nie.✓

(ENIGE 4) (4)

Kennis LU 2.5**4.2 Finansiële verantwoordelikhede van die huiseienaar:**

- Oordragskoste
- Verbandregistrasie
- Seëlreg
- Inspeksiefooi
- Kommissie vir agent
- Verhuisingskoste
- Telefoondiens-aansluiting
- Water en elektrisiteit
- Rente

(ENIGE 4) (4)

Kennis LU 2.5

4.3 Elektrisiteitsbesparingsmaatreëls

	Elektrisiteitsverbruik	Besparingsmaatreëls
4.3.1	Beligting in die huis	• Skakel lig af as jy nie in die vertrek is nie✓ • Gebruik energie besparende gloeilampe✓
4.3.2	Kos kook	• Braai (buite) spaar elektrisiteit✓ • Gebruik die mikrogolfoond✓
4.3.3	Verhitting van water	• Skakel plaat af aan einde van gaarmaaktyd.✓ • Verhit net genoeg water.✓ • Installeer sonpanele. • Gebruik kouewatersiklus • Gebruik tydskakelaar

(3 x 2) (6)

Begrip LU 2.6**4.4 Huis - persoon wat huis wil huur moet huurooreenkoms lees**

- Dit noem die presiese bedrag wat die huurder elke maand moet betaal.✓
- Dit noem die tydperk van huur✓
- Mag ook spesifiseer hoe lank kennis die huurder moet gee voordat hy/sy uit trek.✓
- Mag ook sekere reëls wat die huurder moet nakom bevat soos bv mag nie troeteldiere aanhou nie.✓
- Meld wie verantwoordelik is vir die onderhoud van die tuiste.✓
- Meld wie verantwoordelik is vir dienste. ✓

(6)

Toepassing LU 2.5

4.5 TWEE kooptransaksies: voordele en nadele

Transaksie	Voordele	Nadele
Kontant✓ (1)	• Geen rente nie✓ • Kry produk as jy betaal het • Kan afslag kry (1)	• Groot bedrae geld is nie veilig nie✓ (1)
Bank krediet kaart✓ (1)	• Hoef nie kontant saam te dra nie✓ • Bankkoste is laag (1)	• Die geld word later betaal✓ • Kan te veel spandeer as nie goed gekontroleer word nie (1)
Berekoop	• Geen rente nie✓ • Paar weke om ten volle te betaal	• Ontvang goedere as ten volle betaal het.✓
Huurkoop	• Paaielemente word oor 'n tydperk betaal. • Kan dadelik die item gebruik.	• Rente is hoog • Goedere kan gebruik of gesteel word voordat ten volle betaal is.

(2 x 3) (6)

Begrip LU 2.6**4.6 Riglyne tydens inkopies om rommel tuis te voorkom**

- Gebruik jou eie materiaal inkopiesak✓ om rommel te voorkom.✓
- Koop produkte met minder verpakking✓ want dit beperk rommel.✓
- Koop melk in kartonne eerder as plastiek houers✓ want karton is bio-afbreekbaar.✓
- Koop onverpakte produkte in grootmaat eerder as verpakte produkte ✓ want dan is daar minder verpakkingsmateriaal wat vermors word.✓
- Moenie enkelverpakkings gebruik nie,✓ want dit veroorsaak meer rommel.✓

(ENIGE 3 x 2) (6)

Begrip en toepassing LU 2.6

4.7 Suid-Afrikaners moet bydra om rommel te voorkom en te begin herwin

- Behandel of verander rommel sodat dit hergebruik kan word.✓
- Druk blikkies plat om rommel te verminder.✓
- Herwinning skep werkgeleenthede.✓
- Bespaar geld want minder energie word gebruik om produkte te herwin.✓
- Bespaar hulpmiddels deur minder rou materiaal te gebruik, spaar dus geld en verminder besoedeling.✓
- Verbeter die kwaliteit van die lug en water want daar is minder afbraak en besoedeling.✓

Gevolgtrekking: Uit bogenoemde feite is dit duidelik dat rommel onooglik is,✓ en ook 'n negatiewe effek het op gesondheid. ✓Deur te herwin kan Suid-Afrikaners baie geld bespaar en in 'n skoon, gesonde omgewing woon.✓ (8)

Evaluering LO 2.7

TOTAAL AFDELING D: 40

AFDELING E**VRAAG 5****5.1 Belangrikheid om 'n dienskontrak te teken**

- Dit dui aan dat 'n besigheidsverhouding bestaan.✓
- Dit al die voorwaardes vir indiensneming tussen die werkgewer en werknemer aan wat moontlik in 'n hof gebruik kan word.✓
- Dit meld die voordele bv siekteverlof, pensioenskemas en grieweprosedures aan.✓ (2)

Kennis LU 4.2**5.2 Hoe die Arbeidswet voorsiening vir onregverdige diskriminasie en ontslag in die werkplek maak**

- Dit sit die regte van die werkgewer en werknemer in verband met onregverdige ontslag uiteen.✓
- Dit skep 'n omgewing vir onderhandeling ✓wanneer daar onmin tussen verskillende partye is.✓
- Dit het die Kommissie vir Konsiliasie, Mediasie en Arbitrasie (KKMA) ✓tot stand gebring om geskille op te los.✓
- Gee redes vir ontslag✓bv wangedrag, onbevoegdheid as gevolg van siekte, onbevoegdheid as gevolg van swak werkverrigting en operasionele ontslag.✓ (Enige 4 x 2) (8)

Toepassing LU 4.2

5.3 Eienskappe wat 'n jong entrepreneur moet hê om 'n suksesvolle besigheid te bedryf

- Stiptelikheid en goeie tydsbestuur is baie belangrik✓om tyd effektief te bestuur.✓
- Moet innoverend wees: ✓innoverende idees sal die besigheid laat floreer.✓
- Eerlikheid: moet weet wat reg en verkeerd is✓ om die besigheid te beskerm (neem besigheids-etiek in ag)✓
- Harde werk en toegewydheid sal groter winste verseker.✓
- Moet goeie bestuursvaardighede soos goeie beplanning, organisasievermoë en beheer hê.✓ (ENIGE 4 x 2) (8)

Kennis/Toepassing LU 4.2**5.4 Riglyne om verkope te verseker**

- Beplan deeglik en hou by die plan.✓
- Pas kwaliteitsbeheer toe om te verseker dat goeie kwaliteit produkte in aanvraag bly.✓
- Wees bewus van die verbruiker se behoeftes en ontwikkel die produk dienoreenkomstig.✓
- Verpakking moet aantreklik wees om verkope te bevorder.✓
- Pryse moet so wees om die verbruiker se aandag te trek.✓ (ENIGE 5) (5)

Kennis LU 4.2**5.5 Kosteberekening van die verkoopprys van een produk**

- Akkurate totale koste ✓
- Advertensiekoste R24,00 (100x24c)✓
- Huur R72,00 (9x8uur)✓
- Totaal van ander uitgawes R603,00 [begin koste R375 + produksiekoste R60 + verpakking R54 + huur R72 + advertensiekoste R24 + vervoer R18]✓
- Koste van een produk
- 100 minus beskadigdes 90✓
- Koste van een produk R6,70✓
- 20% van R6,70 R1,34✓
- Totale verkoopprys met 20% wins R8,40✓ R8,00 (afgerond) (9)

Toepassing LU 4.3

5.6 Kriteria vir verpakking om verkope te bevorder

- Gebruik die minimum hoeveelheid verpakking wat die produk effektief sal beskerm – verhoed dubbel verpakking want dit verdubbel die hoeveelheid afval.✓
 - Die verpakkingsmateriaal dra by tot die aantreklikheid en beeld van die produk – die produk behoort sigbaar te wees.✓
 - Verpakkingsmateriaal moet herwinbaar wees.✓
 - Kies verpakking wat omgewingsvriendelik is.✓
 - Die verpakking moet ekonomies en bekostigbaar wees.✓
 - Dit moet maklik hanteerbaar wees.✓
 - Gebruik bio-afbreekbare verpakking.✓
- (8)

Evaluering LU 4.1

TOTAAL AFDELING E: 40

GROOTTOTAAL: 200